

Vypořádání připomínek
(6.2 Klíčové kompetence a gramotnosti)
 Arnošt Veselý

1. OKRUH PŘIPOMÍNEK 1: NEJASNÉ VYMEZENÍ POJMŮ	1
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	1
VYPOŘÁDÁNÍ.....	1
2. OKRUH PŘIPOMÍNEK 2: CHYBĚJÍCÍ ZDŮVODNĚNÍ A „FILOSOFIE“ („LOGIKA“) REVIZE RVP	2
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	2
VYPOŘÁDÁNÍ.....	2
3. OKRUH PŘIPOMÍNEK 3: KLASIFIKACE KOMPETENCÍ A JEJICH ZÁVAZNOST	2
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	2
VYPOŘÁDÁNÍ.....	2
4. OKRUH PŘIPOMÍNEK 4: KLASIFIKACE GRAMOTNOSTÍ A JEJICH ZÁVAZNOST	3
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	3
VYPOŘÁDÁNÍ.....	3
5. OKRUH PŘIPOMÍNEK 5: CHYBĚJÍCÍ KOMPETENCE.....	3
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	3
VYPOŘÁDÁNÍ.....	3
6. OKRUH PŘIPOMÍNEK 6: CHYBĚJÍCÍ GRAMOTNOSTI	4
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	4
VYPOŘÁDÁNÍ.....	4
7. OKRUH PŘIPOMÍNEK 7: ZAČLENĚNÍ WELL-BEINGU DO KAPITOLY O KOMPETENCÍCH	4
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	4
VYPOŘÁDÁNÍ.....	4
8. OKRUH PŘIPOMÍNEK 8: VZTAH DIGITÁLNÍ KOMPETENCE A DIGITÁLNÍ GRAMOTNOSTI	4
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	4
VYPOŘÁDÁNÍ.....	4
9. OKRUH PŘIPOMÍNEK 9: VZTAH GRAMOTNOSTÍ / KOMPETENCÍ A OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ	4
SHRNUTÍ PŘIPOMÍNEK	4
VYPOŘÁDÁNÍ.....	4

1. Okruh připomínek 1: Nejasné vymezení pojmů

Shrnutí připomínek

Řada připomínek se týkala nejasného vymezení pojmů, zejména pak gramotnosti a kompetencí a jejich vzájemného vztahu. Bylo poukazováno na to, že učitelé potřebují autoritativní vymezení pojmů a jejich převedení do srozumitelné řeči. Bylo také poukázáno na to, že učitelé nemohou v praxi pracovat s příliš mnoha pojmy. Například, že není realistické mít dva pojmy pro „nadoborové“ dovednosti / kompetence.

Vypořádání

Souhlasíme s tím, že jasná a srozumitelná terminologie je nezbytná, stejně jako vztah těchto pojmů. Zároveň však je třeba zmínit, že terminologická situace je velmi složitá v tom,

že tyto (a další) pojmy jsou chápány velmi odlišně, až protichůdně (viz například Valenta 2015)¹. Neexistuje tedy jediné správné řešení. V dokumentu Hlavní směry se tedy snažíme terminologii dále ujasnit a zjednodušit tím, že navrhuje pracovat se třemi pojmy: 1) oborové gramotnosti; 2) základní gramotnosti (čtenářská/pisatelská + matematická), 3) klíčové kompetence (které chápeme jako nadoborové). Definice pojmů jsou zpřesněny.

Zároveň doporučujeme, aby NPI v rámci přípravy revize velmi jednoduše a ilustrativně všechny základní pojmy vysvětlil a ukázal jejich využití v praxi.

2. Okruh připomínek 2: Chybějící zdůvodnění a „filosofie“ („logika“) revize RVP

Shrnutí připomínek

Některé připomínky poukazyvaly na to, že není jasný smysl a účel revize. Konkrétně, že pak není jasné, proč je třeba zavádět nový pojem gramotnosti. A to zvláště v situaci, kdy řada učitelů s pojmem klíčové kompetence reálně nepracuje.

Vypořádání

Revize RVP se opírá zejména ze zadání a zdůvodnění ve S2030+. Do HS jsme toto zdůvodnění doplnili. Stejně tak jsme doplnili zdůvodnění potřeby gramotností.

3. Okruh připomínek 3: Klasifikace kompetencí a jejich závaznost

Shrnutí připomínek

Řada připomínek se zabývala zvoleným rámcem klasifikace kompetencí. Mnoho podnětů směřovalo k tomu, abychom přijali jiný rámec klíčových kompetencí, a to zejména doporučení Rady EU o klíčových kompetencích. Řada kritických připomínek směřovala k návrhu, že klasifikace kompetencí bude pro školy nezávazná a budou si je moci vymezit po svém. Tyto připomínky požadovaly jednoznačné a závazné vymezení kompetencí.

Vypořádání

Expertní panel považuje vnitřní vymezení a zejména reálné naplňování kompetencí za důležitější, než je jejich formální klasifikaci. Diskusi o tom, co které kompetence přesně znamenají a jak je lze naplňovat, považujeme za daleko důležitější, než jsou diskuse o tom, jaké vymezení kompetencí přijmeme a jak je pojmenujeme. Návrh na nezávaznost klasifikace kompetencí vycházel z toho, že některé školy si samy vymezují a definují kompetence „odspodu“ a považujeme za důležité těmto školám ve vlastním přístupu nebránit. Zároveň nelze říct, že některá klasifikace je objektivně lepší než jiná. Stávající klasifikace (dle názvů) klíčových kompetencí umožňuje dostatečný prostor pro aplikaci. Stručně řečeno: jsme raději pro reálnou změnu pod starými a zavedenými termíny než pro zavádění nových pojmů pro ně samotné.

Nezávaznost klasifikace kompetencí nebyla myšlena tak, že v RVP tato klasifikace není stanovena, ale tak, že školy mají možnost se od této klasifikace odchýlit, pokud toto řádně odůvodní. Nově je tedy klasifikace gramotností a kompetencí závazná.

Konkrétní návrh pak spočívá v:

- 1) doplnění stávajících klíčových kompetencí o kompetenci kulturní (tím se vymezení kompetencí stane v podstatě plně převoditelné s klasifikací Rady EU);
- 2) otevření diskuse, co se pod jednotlivými typy klíčových kompetencí přesně rozumí a doplnění a zpřesnění jejich vymezení;
- 3) závazném vymezení kompetencí, s tím, že pokud se školy rozhodnou klasifikovat kompetence jinak, než je uvedeno v RVP, musejí toto explicitně zdůvodnit

---

¹ Valenta, J. (2015) Gramotnosti, kompetence, standardy, indikátory (a ti druzí) I (aneb Výlet do džungle ...). [online] Nepublikovaný rukopis. Dostupný z: <http://pedagogika.ff.cuni.cz/node/15?q=node/15#JV>

4. Okruh připomínek 4: Klasifikace gramotností a jejich závaznost

Shrnutí připomínek

Řada připomínek se analogicky zabývala klasifikací gramotností. Kritické připomínky směřovaly především k chybějícím gramotnostem a také k nezávaznému vymezení gramotností (analogicky k vymezení kompetencí).

Vypořádání

Postoj ES k tomuto okruhu je analogický ke kompetencím, tj. rozvoj gramotností považujeme za daleko důležitější než diskusi o jejich klasifikaci. Jak je uvedeno výše. V RVP navrhujeme explicitně vymežit: 1) oborové gramotnosti, s tím, že necháváme na práci oborových skupin, do jaké míry budou svoji oblast vymezovat gramotnostně a jak případně tuto gramotnost pojmu a nazvou; 2) základní gramotnosti (čtenářskou/pisatelskou a matematickou). Obecný postoj ES je ovšem takový, že zavádění každé nové gramotnosti musí být odůvodněné a pochopitelné pro učitele. Jak je uvedeno výše, Nově je tedy klasifikace gramotností a kompetencí závazná.

5. Okruh připomínek 5: Chybějící kompetence

Shrnutí připomínek

Řada podnětů směřovala k tomu, že některé kompetence nejsou explicitně vyjmenovány. Jednoznačně nejčastěji byla zmiňována kulturní kompetence.

Vypořádání

Nově navrhujeme zařazení kulturní kompetence mezi klíčové kompetence. Viz také okruh připomínek 3.

Argumenty pro začlenění kulturní kompetence jako samostatné kompetence jsou následující:

1) Tato kompetence je součástí Evropského referenčního rámce, který je obecně uznávaným a vnitřně konzistentním rámcem kompetencí. Je obsažena i v jiných rámcích (např. Compass for education, 21st century skills (OECD Future of education and skills 2030))

2) Kulturní kompetence není samostatně vymezena v současné klasifikaci kompetencí a je skryta v kompetenci občanské, jejíž název má ovšem jiné konotace. V tomto ohledu se ztotožňujeme s jedním z argumentů v rámci připomínek:

"Domníváme se, že kulturní kompetenci nelze podřazovat kompetenci občanské, ale je třeba s ní pracovat jako se zvláštním zdrojem hodnot, sebepoznání a porozumění světu, jako kompetenci, kterou je možné rozvíjet specifickými prostředky: vlastní tvůrčí činností, kreativitou, estetickým prožitkem, přímým setkáním s uměním apod., a jejíž osvojení posiluje další související klíčové kompetence (kompetence k řešení problémů, komunikační, sociální a personální kompetence)."

3) Mnoho klasifikací a typologií považuje „tvořivost“ za jednu z nejdůležitějších kompetencí. Podřazení tvořivosti pod občanskou kompetenci (tak jak je to tomu v současném RVP) se ztrácí důraz na kreativitu, zatímco v rámci KK je rozvoj kreativity zcela přirozený.

4) Začlenění kulturní kompetence reaguje na kritiku části pedagogické veřejnosti na oslabování oblasti Umění a kultura.

5) Znakový systém, který dnes (nejen) žáci v rámci každodenní komunikace využívají, se již neomezuje na znakový systém jazyka (psaného textu), ale stále častěji nabývá vizuální povahy a je pro žáky přirozeným způsobem vyjadřování. To je dle potřeby v RVP ZV explicitně reflektovat, a právě rozvoj kulturních kompetencí může k tomuto přispět.

6. Okruh připomínek 6: Chybějící gramotnosti

Shrnutí připomínek

Některé podněty upozorňovaly na to, že gramotností je mnohem více než čtenářská/pisatelská a matematická. V tomto ohledu byla zmiňována zejména přírodovědná, finanční, vizuální a mnohé další. Některé připomínky směřovaly k tomu, že bychom se měli pojmu gramotnost zcela vyhnout.

Vypořádání

ES nadále nepovažuje za vhodné, aby RVP obsahoval příliš mnoho typů gramotností. Na místo toho doporučujeme upřesnit samotný pojem „gramotnost“ a vázat jej na vzdělávací obor nebo oblast (s výjimkou dvou základních gramotností).

Pokud jde o případné úplné vyškrtnutí pojmu gramotnost, zde se domníváme, že není možno se mu vyhnout. Současnou situaci, kdy je tento pojem obsažen jak v praxi, tak v RVP, ale je nedefinovaný, považujeme za velmi nevhodnou. Navíc, pokud jde o gramotnosti, existují testové úlohy (PISA, JPZ), od nichž můžeme jednotlivé úrovně odvodit. Pochopení a využití gramotností je tak pro učitele v současnosti lépe zpracované, a tedy pravděpodobně i pochopitelnější. Zejména základní gramotnosti mají propracované metodiky měření, učitelé tak mohou sledovat jejich vývoj u žáků, ale v RVP paradoxně v současnosti převažují kompetence, u kterých taková podpora není.

7. Okruh připomínek 7: Začlenění well-beingu do kapitoly o kompetencích

Shrnutí připomínek

Ačkoli celkově bylo začlenění tématu wellbeingu vnímáno kladně, některé připomínky směřovaly k tomu, že wellbeing se ke kompetencím a gramotnostem přímo neváže.

Vypořádání

Téma wellbeing je nadále v HS zdůrazněno, explicitně je začleněno do sociální a personální kompetence.

8. Okruh připomínek 8: Vztah digitální kompetence a digitální gramotnosti

Shrnutí připomínek

Některé připomínky poukazovaly na to, že je nejasně vymezen vztah mezi digitální kompetencí a digitální gramotností.

Vypořádání

Jde o konceptuální problém, který je analogický k problému čtenářské/pisatelské gramotnosti a komunikační kompetence. Problém spočívá v tom, že na jednu stranu se daná dovednost silně váže na studijní obor / oblast, na straně druhé jde o dovednost, která je z velké části průřezová. V této fázi doporučujeme nechat otevřené a nechat na později (až budou tyto pojmy jednoznačně operacionalizovány a ilustrovány na konkrétních příkladech). Důležitější než

9. Okruh připomínek 9: Vztah gramotností / kompetencí a očekávaných výstupů

Shrnutí připomínek

Některé připomínky se věnovaly nejasnému vztahu mezi gramotnostmi / kompetencemi a očekávanými výstupy. Téma gramotností a kompetencí jsme více propojili s kapitolou 6.4 (Uzlové body).

Vypořádání

ES nadále považuje za vhodné vymezit očekávané výstupy ve formě produktivního a aplikovaného využití toho, co se žáci naučili, tedy jak dokáží poznatky interpretovat a aplikovat

při řešení reálných problémů. Toto pojetí má velmi blízko k rozvíjení gramotností. Výběr očekávaných výstupů a učiva by měl pak vycházet především z toho, nakolik rozvíjí gramotnosti i nadoborové kompetence.